

Versiune anonimată

Traducere

C-593/21 - 1

Cauza C-593/21

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

24 septembrie 2021

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

10 septembrie 2021

Reclamant:

NY

Pârâtă:

Herios SARL

Cour de cassation de Belgique (Curtea de Casație, Belgia)

Hotărâre

[*omissis*] [referința hotărârii]

[*omissis*] NY

recurent,

[*omissis*] [identificarea avocatului recurentului]

împotriva

HERIOS, societate cu răspundere limitată [*omissis*] [identificarea intimatei]

intimată,

[*omissis*] [identificarea avocatului intimatei]

I. Procedura în fața Curții

Recursul este îndreptat împotriva hotărârii pronunțate la 16 ianuarie 2020 de cour d'appel de Liège (Curtea de Apel din Liège, Belgia).

[*omissis*]

[*omissis*] [considerații referitoare la procedură]

II. Situația de fapt și istoricul procedurii

[*omissis*] Situația de fapt și istoricul procedurii pot fi rezumate după cum urmează.

Pârâta a încheiat un contract de agenție comercială cu o societate germană denumită Pöensgen, în temeiul căreia dispunea de dreptul exclusiv de a vinde în Belgia, în Franța și în Luxemburg produsele [*omissis*] comitentului.

În anul 2009, aceasta l-a angajat pe reclamant, în cadrul unui contract verbal, ca subagent remunerat, cu misiunea de a negocia produsele distribuite de Pöensgen pe teritoriul menționat anterior.

La sfârșitul anului 2015 și la începutul anului 2016 au avut loc discuții între reclamant, pârâta și Pöensgen privind continuarea agenției comerciale direct de către reclamant și încetarea activităților corespunzătoare ale pârâtei, însă fără succes.

La 8 iunie 2016, societatea Pöensgen a notificat încetarea contractului încheiat cu pârâta, cu un preaviz de șase luni, astfel încât raporturile contractuale au încetat la 31 decembrie 2016.

[Reclamantul] a devenit agentul comercial al societății Pöensgen în ianuarie 2017, iar între aceștia a fost încheiat un contract în aprilie 2017.

Printr-o scrisoare din 23 februarie 2017, pârâta a reziliat contractul încheiat cu reclamantul din cauza unor împrejurări excepționale care făceau definitiv imposibilă orice colaborare profesională între comitent și agent, și anume încetarea contractului principal.

La 22 mai 2017, pârâta și societatea Pöensgen au convenit, printre altele, cu privire la plata unei indemnizații compensatorii către pârâta.

Considerând că are dreptul la o indemnizație compensatorie pentru noii clienți pe care i-a dobândit în beneficiul pârâtei și pentru care aceasta a fost despăgubită de societatea Pöensgen, reclamantul a formulat o acțiune împotriva pârâtei privind

plata unei indemnizații compensatorii care corespundea, în opinia sa, cifrei de afaceri pe care pârâta a realizat-o în anul 2016 datorită noilor clienți câștigați.

Prima instanță a acordat reclamantului o indemnizație compensatorie.

Hotărârea atacată reformează această decizie și consideră că reclamantul nu are dreptul la indemnizație compensatorie.

III. Motivul de casare

Recurentul invocă un motiv formulat în termenii următori :

Dispoziții legale încălcate

- *articolul X.5 și articolul X.18 primul paragraf din Code de droit économique (Codul de drept economic);*
- *articolul 17 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) prima liniuță din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți [JO 1986, L 382, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 176];*
- *principiul general de drept referitor la supremația dreptului comunitar asupra normelor de drept național.*

Decizii și motive criticate

Hotărârea [omissis] [atacată] respinge cererea reclamantului [omissis] [în special, pentru următoarele motive]:

„În ceea ce privește indemnizația compensatorie solicitată

Părțile la procedură sunt de acord că între ele exista un contract de agenție comercială, pe care articolul 1.11 din Codul de drept economic îl definește ca fiind un contract prin care o parte, agentul comercial, este însărcinat de cealaltă parte, comitentul, căruia nu îi este subordonat, cu titlu permanent și în schimbul unei remunerații, să negocieze și, dacă este cazul, să încheie tranzacții în numele și pe seama comitentului.

Agentul comercial este autorizat în mod expres să recurgă la un subagent. Agentul comercial [pârâta] devine atunci comitentul subagentului [reclamantul] și trebuie de asemenea să îl remunereze pe acesta (articolul X.5 din Codul de drept economic).

Ca urmare a încetării raportului contractual dintre societatea Pöensgen și [pârâtă], temeiul contractului de subagenție a încetat de asemenea să mai existe.

[...]

Cererea [reclamantului] privește exclusiv indemnizația compensatorie prevăzută la articolul X.18 din Codul de drept economic, la care un agent comercial are dreptul în anumite condiții după rezilierea contractului de agenție comercială.

[...]

Rămâne să se examineze dacă [reclamantul] îndeplinește condițiile pentru acordarea unei indemnizații compensatorii. Cerințele relevante au fost definite în mod detaliat de către legiuitor.

În temeiul articolului X.18 din Codul de drept economic, agentul comercial are dreptul la o indemnizație compensatorie după rezilierea contractului de agenție comercială dacă a adus comitentului noi clienți sau dacă a dezvoltat substanțial relațiile comerciale cu clienții existenți, în măsura în care comitentul poate continua să obțină beneficii substanțiale din aceasta.

Din listele de clienți și din registrele contabile privind comisioanele, furnizate de [reclamant], reiese că [acesta] a extins clientela [pârâtei].

Având în vedere modul de redactare a articolului X.18 din Codul de drept economic, este necesar, în plus, ca noii clienți aduși să continue să procure beneficii substanțiale comitentului, chiar și după încetarea relației contractuale.

Indemnizația compensatorie pe care [pârâta] a primit-o ca urmare a rezilierii contractului de agenție comercială dintre aceasta și societatea Pöensgen nu constituie un beneficiu substanțial viitor pe care [pârâta] l-a primit datorită noilor clienți aduși de [reclamant], ci este datorată în temeiul legii.

Cererea de acordare a unei indemnizații compensatorii nu este un beneficiu viitor, ci decurge din rezilierea contractului de agenție comercială [...].

În măsura în care modul de redactare a articolului X.18 din Codul de drept economic este clar, nu este necesar să se adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene întrebarea preliminară sugerată de [reclamant] în ceea ce privește interpretarea noțiunii de beneficiu substanțial.

În viitor, [pârâta] nu va mai putea obține beneficii de pe urma clienților aduși. În acest sens, acordul din 22 mai 2017, încheiat între [pârâtă] și societatea Pöensgen, confirmă în mod expres că, prin intermediul executării acestui acord, toate cererile reciproce ale părților în materie de plată, de informare, de facturare și de răspundere care decurg din contractul de agenție comercială reziliat la 31 decembrie 2006 [a se citi: 2016] [sunt] reglate, în timp ce [reclamantul] și societatea Pöensgen continuă să lucreze împreună și, în plus, să beneficieze de clientela constituită”.

Obiecții

În temeiul articolului X.5 din Codul de drept economic, sub rezerva unei dispoziții contrare, agentul comercial poate să recurgă, pentru îndeplinirea misiunii sale, la subagenți remunerați de el, care acționează sub răspunderea sa și al căror comitent devine.

În temeiul articolului 17 alineatul (1) din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciale independenți, statele membre au obligația de a prevedea o formă de indemnizație specială în favoarea agentului comercial la încetarea contractului.

Statele membre puteau alege între un regim de indemnizație compensatorie, destinat să despăgubească agentul pentru valoarea aportului de clienți pe care l-a realizat în beneficiul comitentului, și un regim de reparare a prejudiciului rezultat din pierderea contractului.

În ceea ce privește primul aspect al alternativei, articolul 17 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată prevede că:

„Agentul comercial are dreptul la indemnizație în cazul și în măsura în care:

a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, iar comitentul continuă să obțină beneficii substanțiale din afacerile cu acești clienți

și

plata acestei indemnizații este echitabilă având în vedere toate împrejurările și, în special, comisionul pierdut de agentul comercial în afacerea cu clienții. Statele membre pot prevedea că astfel de împrejurări includ și aplicarea sau nu a unei clauze de interdicție comercială, în înțelesul articolului 20.”

Optând pentru indemnizația compensatorie, Codul de drept economic prevede la articolul X.18 primul paragraf că:

„După încetarea contractului de agenție comercială, agentul comercial are dreptul la o indemnizație compensatorie în cazul în care a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, în măsura în care comitentul poate continua să obțină beneficii substanțiale din această activitate.”

Al doilea paragraf al aceleiași dispoziții precizează că, în cazul în care contractul de agenție comercială prevede o clauză de neconcurență, se consideră, până la proba contrară, că comitentul primește beneficii substanțiale.

Astfel, fără a aduce atingere cazurilor de excludere prevăzute la articolul X.18 al cincilea paragraf, care nu au legătură cu prezenta cauză, subagentul comercial are dreptul la o indemnizație compensatorie din partea comitentului său (agentul

comercial în cadrul raportului contractual principal) dacă dovedește că a adus o clientelă acestui comitent sau că a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți ai acestuia și dacă această activitate aduce beneficii substanțiale comitentului după încetarea contractului de subagenție.

Indemnizația compensatorie, în condițiile în care este plătită agentului principal de către propriul comitent ca urmare a clienței aduse agentului principal de către subagentul său, constituie, în această măsură, un „beneficiu substanțial” procurat comitentului subagentului după încetarea contractului de subagenție comercială.

Nici faptul, incontestabil, că indemnizația compensatorie plătită agentului principal „decurge dintr-un drept instituit prin lege”, nici împrejurarea că subagentul, devenit, după încetarea contractului de agenție principală cu propriul comitent și a contractului de subagenție, agent principal pentru aceleași produse, va continua „să beneficieze de clientela constituită” în cadrul subagenției, nu îl privează de dreptul la indemnizația compensatorie după încetarea contractului de subagenție.

Hotărârea, prin care se constată, în ceea ce privește contractul de subagenție comercială, (i) că acesta a încetat, (ii) că subagentul „a extins clientela” și, prin urmare, a adus o clientelă comitentului său, agentul principal, nu putea, fără a încălca articolul X.18 primul paragraf din Codul de drept economic și articolul 17 alineatul (2) litera (a) prima liniuță din Directiva 86/653/CEE, să respingă cererea reclamantului cu privire la acordarea unei indemnizații compensatorii pentru motivul că indemnizația solicitată și obținută de pârâtă de la societatea Pöensgen nu constituie un beneficiu viitor, că indemnizația compensatorie obținută de pârâtă era datorată în temeiul legii și că reclamantul și societatea Pöensgen vor continua să lucreze împreună și să beneficieze de clientela constituită.

Cu titlu subsidiar, reclamantul sugerează Curții să adreseze, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiunea consolidată), următoarea întrebare preliminară:

[omissis] [întrebare preliminară reprodusă în dispozitiv]

IV. Decizia Curții

Potrivit articolului 17 alineatul (1) din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți, statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura agentului comercial, după expirarea contractului de agenție, o indemnizație potrivit alineatului (2) sau repararea prejudiciului potrivit alineatului (3).

În temeiul articolului 17 alineatul (2) litera (a) prima liniuță din această directivă, agentul comercial are dreptul la indemnizație în cazul și în măsura în care a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, iar comitentul continuă să obțină beneficii substanțiale din afacerile cu acești clienți.

Articolul X.18 primul paragraf din Codul de drept economic, [omissis] care transpune articolul 17 alineatul (2) litera (a) din directivă, prevede că, după încetarea contractului de agenție comercială, agentul comercial are dreptul la o indemnizație compensatorie în cazul în care a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, în măsura în care comitentul poate continua să obțină beneficii substanțiale din această activitate.

În hotărârea menționată se reține că reclamantul era subagent al pârâtei, că a extins clientela acesteia din urmă și că, la încetarea contractului de agenție principală, pârâta a obținut o indemnizație compensatorie din partea comitentului principal, iar reclamantul a devenit agentul acestui fost comitent principal.

Prin motivul de recurs se critică hotărârea deoarece aceasta nu acordă reclamantului o indemnizație compensatorie, pentru motivul că cea obținută de pârâtă nu constituie un beneficiu substanțial, din moment ce nu este un beneficiu viitor, ci o indemnizație datorată în temeiul legii, și că reclamantul va continua să lucreze și să beneficieze de clientela împreună cu fostul comitent principal.

Examinarea motivului presupune interpretarea articolului 17 alineatul (2) litera (a) prima liniuță, menționat anterior.

Prin urmare, înainte de a se pronunța, este necesar să fie adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene întrebarea formulată în dispozitivul prezentei hotărâri.

Pentru aceste motive,

Curtea

Suspendă judecarea cauzei până când Curtea de Justiție a Uniunii Europene va răspunde la următoarea întrebare:

Articolul 17 alineatul (2) litera (a) prima liniuță din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți trebuie interpretat în sensul că, într-o situație precum cea în discuție, indemnizația compensatorie datorată agentului principal care corespunde clientelei aduse de subagent nu constituie „un beneficiu substanțial” adus agentului principal?

[omissis] [completul de judecată, data, considerații procedurale și semnături]